

Nr 322.

Av herr **Forssell**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 284 får undertecknad framställa nedanstående påpekanden och förslag.

Avsikten med vidtagna och föreslagna prisreglerande åtgärder på jordbrukets område är att uppehålla en skälig prisnivå på jordbrukets produkter. Villkoret för att detta önskemål skall kunna sakligt genomföras är i första hand att man känner jordbrukets produktionskostnader. Enligt *lantbruksstyrelsens* utlåtande har någon verklig undersökning av jordbrukets läge under tiden 1925—1929 eller av skäligheten i det relativa förhållandet mellan prislägena för olika jordbruksprodukter under denna period icke skett. Styrelsen fullföljer denna tankegång och påpekar vissa risker av nu tillämpad prispolitik, som vill ställa prisregleringen i direkt samband med priserna åren 1925—1929. Det är genom styrelsens citerade uttalande klart, att stor risk förefinnes, att prissättningen inom denna för landets ekonomi betydelsefulla näring kommer att ske under inflytande av sakligt ogrundad agitation, till stort men för vår ekonomi.

Utöver av ovanstående tydligt ådagalagda brister i metoden för prissättningen å jordbruksprodukterna föreligger även uppenbar ofullständighet i beräkningsmetoderna för priset å jordbruksprodukter. På detta område liksom på alla områden bliva produktionskostnaderna mycket varierande för samma vara, beroende på en serie olika faktorer, såsom skiftande arbetsmetoder, olika omfattning av driftsenheterna, lokala förutsättningar och sist men icke minst ledarnas förmåga och energi. För att permanent produktion av subventionerad vara skall ske under minsta möjliga förlust, är det av vikt att produktionen icke göres så stor att uppenbart mindre lämpade produktionsområden tagas i bruk. Sker icke sådan begränsning, kommer agitationen från det sämsta produktionsområdet att leda till priser, som äro onödigt höga för större delen av produktionen.

Enligt statistiken är värdet av jordbrukets avkastning c:a 1 miljard kronor pr år såsom ett ungefärligt medeltal. Den direkta och indirekta subventionen torde tillsammans röra sig om belopp, som vissa år uppgått till över 100 miljoner kronor. Det är uppenbart, att ekonomiska felgrepp vid prissbildningen för en så omfattande näring kunna giva förluster, som äro av större fara än enbart förluster genom onödig subvention. Det borde därför vara rimligt, att *lantbruksstyrelsens* påpekande om bristen i prisstatistiken snarast möjligt ledde till åtgärder för dess avhjälpande. Detta borde ske dels genom analys av produktionskostnader och prissbildning under föregå-

ende perioder, dels — och framför allt — genom att jordbrukets nuvarande produktionsmetoder fortlöpande studerades.

Alla isoleringssträvanden till trots kommer vår ekonomiska framtid att i allt väsentligt vara beroende av vårt utbyte med främmande länder. Det svenska jordbrukets inriktning kan icke bliva oberoende av, vilka produktionskostnader, som kunna föreligga eller förväntas för olika jordbruksprodukter inom olika länder. Jämsides med ett studium av svenska jordbruksmetoder och deras produktionskostnader är det därför nödvändigt att även bedriva undersökning av främmande länders produktionsförhållanden inom jordbruket. Denna senare undersökning behöver uppenbarligen endast beröra massartiklar på världsmarknaden.

Enligt ovan skulle för det svenska jordbruket undersökas produktionskostnaderna för olika varor, då driften skedde i olika brukningsenheter, från mycket stora till små, och då driften skedde efter olika metoder, t. ex. extensivt eller intensivt. Utom produktionskostnadens variation med brukningsmetoden kunde härigenom även utrönas arbetslönens del i produktionskostnaden. Därigenom skulle värdefull anvisning lämnas om lämplig inställning gent emot »landsbygdens avfolkning». Det är icke helt uteslutet, att stora brukningsenheter i förening med lämplig motorisering av brukningsmetoderna skulle kunna giva en lika billig eller billigare produktion än nuvarande inhemska priser förutsätta, trots att arbetslönerna samtidigt voro högre. »Landsbygdens avfolkning» skulle då endast betyda en naturlig och riktig omläggning av produktionssättet, med folköverskottets förande till industrien. Om denna samtidigt enligt nutida tendens mera spredes över landet, skulle vinsten vara påtaglig. Ropet på åtgärder mot landsbygdens avfolkning kommer törhända att förstummas i samma mån, som man lär objektivt känna lönemöjligheterna vid olika brukningsmetoder. Statens jordpolitik, som nu ganska ensidigt kretsar kring småbruk och egna hem, borde vara baserad på en saklig kännedom om olika brukningsenheters ekonomiska berättigande. Om den kännedomen skulle visa, att mycket stora brukningsenheter i vissa fall vore ekonomiskt att föredraga, borde deras bildande eller skyddande även vara av intresse och värt stöd från staten. I allmänhet borde sakligt genomförande av jorddelning för lantbruket vara omöjligt, utan att ganska omfattande kännedom om jordbrukets produktionsförhållanden föreläge. Det är uppenbart, att stora värden måste förfaras så länge dylik jorddelning sker utan att man känner väl till jordbrukets produktionskostnader.

Genomförandet av en utredning rörande jordbrukets produktionskostnader samt en fortsättning av denna för att fortlöpande lära känna inträdande ändringar kräver ett forskningsinstitut. Det synes sannolikt att detta borde ordnas i nära anslutning till statens lantbrukshögskola och innefatta dess lärarens forskningsarbete, i vad detta faller inom tillhörande område. Ett omfattande statistiskt och materialinsamlingsarbete blir nödvändigt liksom även specialarbete inom jordbruksforskningen. Största valutan för använda medel torde vinnas genom att anknyta till redan bedriven forskning och genom att ställa nya medel till förfogande göra det möjligt att utvidga denna. De kost-

nader, som det kan löna sig att nedlägga på detta arbete, måste bedömas med hänsyn till berörda ekonomiska värden. Då de direkta och indirekta kostnaderna för jordbruket kunna uppgå till över 100 miljoner kronor pr år, är betydelsen av att väl känna jordbrukets produktionskostnader så stor, att även avsevärda kostnader äro motiverade.

I den mån kännedomen om jordbrukets produktionskostnader ger anledning antaga, att skäligen svenska priser ligga nära eller under världsmarknadspriset, är det eftersträvansvärt, att speciell lagstiftning upphör för denna vara. Likaså är det angeläget, att endast ordinära ingrepp ske genom tullar eller liknande, så snart detta kan vara tillräckligt. Särskilt ur den senare synpunkten skulle anledning föreligga att begära ändring i flera avseenden inom rådande regleringssystem. Då emellertid enstaka ingrepp i det nuvarande systemet förefalla att i regel vara rätt svårbedömda till sina verkningar, har undertecknad velat stanna vid att endast föreslå upphävandet av rådande spannmålsmonopol för vete och råg med vad därtill hör. Priserna för brödsäd äro för närvarande så höga, att med gällande tullsatser våra inhemska priser bliva normala. Det är då icke skäl att fortfarande bedriva monopolverksamhet. Det är snarare ett stöd för jordbruket att slippa detta monopol. Med den styrka jordbruksorganisationerna numera vunnit borde oberoende av monopol ett planlöst utbud av inhemska spannmål kunna undvikas och därmed varje skäl till fortsatt monopol försvinna.

Med hänvisning till vad ovan anförts får undertecknad hemställa, att riksdagen ville

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen inkomma med förslag till utredning rörande jordbrukets produktionskostnader jämte begäran om medel härför;

2. avslå Kungl. Maj:ts i punkterna 5) och 6) i propositionen nr 284 gjorda förslag rörande reglering av införseln av vete och råg samt rörande avtal med svenska spannmålsaktiebolaget, liksom ock i samband därmed stående författningsförslag 3) och 4) i samma proposition.

Stockholm den 20 april 1937.

Carl Forssell.

